

Eesti Advokatuur
Eesti Akadeemilise Õigusteaduse Selts
Eesti Juristide Liit
Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda

Teie: 7.06.2021

Meie: 28.06.2021 nr 9.3-
1/21/2616-2

Vastus pöördumisele

Austatud proua/härra

Suur tänu, et tunnete muret kõrghariduse kvaliteedi ja õigusteaduse jätkusuutliku õpetamise pärast. Just koostööst ülikooli, tööandjate esindajate ja riigi vahel saavad sündida mõtted, mis aitavad juurahariduse väljaõppe kvaliteeti parandada.

Pöördumises viitate mitmetele punktidele, mille üle ei pea riik otsustama, eriti mis puudutab õppekorralduslikke küsimusi (sh õppeainete ja õppejõudude valik, raamnõuded õppekavale jms). Viitate ka probleemkohtadele nagu kutseeksmitte ja kutsetunnistuste teema, mis jäävad Haridus- ja Teadusministeeriumi reguleerimisulatusest välja. Ülejäänud küsimuste teemal püüan avada meie seisukohti.

Viitate pöördumises „massilisele juristide ületootmisele“. Kui vaadata numbrite sisse, siis võrreldes 2006. aastaga on praegu viis õigust õpetavat õppeasutust vähem ja õigust õppivaid üliõpilasi on 60% vähem. Oska raporti „Siseturvalisus ja õigus“ kohaselt on valdkonna kutsealadel tööjõupakkumist umbes 180 inimesele aastas (sisaldab ka kutsehariduse lõpetajaid), lõpetajaid on ca 500, kellest ¼ on välisüliõpilased. Massilisest juristide „ületootmisest“ pole täna põhjust rääkida, kuna juristiharidusega inimesed lähevad tööle ka teistesse ametitesse peale õigussüsteemi. Seega väga täpselt juristide vajadust välja arvutada on keeruline, samas vähendamise võimalusi võib kaaluda.

Sektori soov, et õigusharidust annaks vaid üks ülikool ning et ressursid ei oleks killustunud kolme ülikooli vahel, on juba praegu reaalsuseks saamas. Numbrid näitavad, et õigusüliõpilastest moodustavad Tartu Ülikooli üliõpilased 70%, Tallinna Ülikooli üliõpilased 20%, kellest peaaegu pooled on välismaalased ja kes maksavad oma õpingute eest. Tehnikaülikooli tudengid moodustavad 11%, kellest 70% on välisüliõpilased ning 86% õpib tasulistel õppekohtadel.

Rääkides rahast on oluline välja tuua, et tulemusrahastamise mudel vähendab nende ülikoolide tegevustoetust, kes õpetavad väljaspool oma vastutusvaldkondi. Näiteks Tallinna Tehnikaülikool ja Tallinna Ülikool saavad riigilt seetõttu vähem raha, et nad pakuvad õigusharidust. See fakt kummutab ilmselt paljude arusaama kõrghariduse rahastamismudelist: Tallinna ülikoolides õigusteaduse õpetamise lõpetamine ei tähenda Tartu Ülikoolile suuremat sissetulekut ja õppekvaliteedi tõusu.

Riigi vaates on oluline, et iga avalik-õiguslik ülikool keskendub oma tugevustele. Kokkulepete kohaselt on õigusteaduse edendamise eest vastutus Tartu Ülikoolil. Vastutus valdkonna eest tähendab, et tagada tuleb kõrgharidusõpe kõigil kolmel astmel ja loomulikult peab õpetus tuginema tippteadusele. Tallinna Ülikoolil ja Tallinna Tehnikaülikoolil puudub juurahariduse andmisel Tartu Ülikooliga võrreldav ajalugu. Nendelt ülikoolidelt ei oodata distsipliini arendamist, edasiviimist jms. Ülesandeks on vastata tööturu ootustele ja tööandja otsib järjest enam konkreetse valdkonna asjatundjat (spetsialiseerunud juristi), kui ka õiguslaste teadmistega muul ametikohal töötavat spetsialisti.

Haridus- ja Teadusministeerium ei toeta ettepanekut erinevate kvaliteedistandardite rakendamiseks – tasuta akadeemiline õigusõpe ja tasuline nn tööturunõudlusele vastav õpe. Ei ole mõeldav olukord, kus tasuta päevasesse õppesse võetakse vastu kõrgemate standardite alusel kui tasulisse osakoormusel pakutavasse sessioonõppesse. Kas siin ei näe sektor probleemi juurahariduse kvaliteedile ja mainele? Haridus- ja Teadusministeeriumi jaoks oleks see probleem ning meie hinnangul on ülikoolil võimalik pakkuda inimeste õppimissoovi rahuldamiseks täiendkoolitust.

Haridus- ja Teadusministeerium ei poolda õiguse õppekavade 3+2 süsteemilt üleminekut integreeritud õppekavadele. Kuna nii erasektori kui ka avaliku haldusega seotud tööandjad hindavad väga kõrgelt mitmekesisemaid kompetentse, on mõistlik ühelt poolt jätta õppijatele õigus valida spetsialiseerumise suund (kas traditsiooniline õigusteadus või spetsialiseerumine kindlale valdkonnale) ja teiselt poolt täita tööturu vajadusi mitmekesiste teadmistega spetsialistidega. Seda kõike võimaldab paindlikum 3+2 süsteem.

Kvaliteedi hindamine vastab Eestis rahvusvaheliselt kokkulepitud põhimõtetele ning Eesti kõrg- ja kutsehariduse kvaliteediagentuur on ka ise rahvusvaheliselt akrediteeritud. Riik on loonud raamistiku – välise hindamisena rakendatakse institutsionaalset akrediteerimist ja probleemipõhisemat temaatilist hindamist. Kõrgkool vastutab sisemise kvaliteedi kindlustamise eest, selle toimimist hinnatakse välisel kvaliteedi hindamisel. Nendest standarditest lähtumine tagab muuhulgas selle, et Eesti diplomid on rahvusvaheliselt tunnustatud.

Ministeeriumi vaates ei näita kvaliteedi hindamise raportid vajadust õiguslaselise hariduse rangemaks hindamiseks. Küll on tõsi see, et õppekvaliteedi täiustamise ja tööturu vajaduste ühitamisel on kindel koostöökoht tööandjate ja õppekava koostajate (ülikoolide) vahel. Õppekava programminõukogudes on enamasti tööandjad esindatud nii erafirmade kui avalikke ülesandeid täitvate asutuste näol (prokuratuur, advokaat jne), mis on suurepärase platvormi tööandjate soovide ja ülikoolide võimaluste ühitamiseks ning õppekvaliteedi tõstmiseks.

Välisriigi haridust tõendavate dokumentide hindamisel ja akadeemilisel tunnustamisel juhindutakse riikidevahelistest kokkulepetest, kõrgharidustunnistuste ja kõrgharidusele juurdepääsu võimaldavate tunnistuste Euroopa regioonis tunnustamise konventsioonist. Reguleeritud kutsete (mis on muuhulgas prokurör, advokaat jms) kvalifikatsiooni hindab ja tunnustab pädev asutus, milleks on Eesti Advokaat ja Justiitsministeerium.

Kokkuvõttes tänab Haridus- ja Teadusministeerium pöördumisele allakirjutanuid algatatud arutelu ja esitatud ettepanekute eest. Mõned neist eeldavad avalik-õigusliku ülikooli autonoomiasse, eriti teadus- ja õpetamistegevuse vabadusse sekkumist, mida ministeeriumil ei ole mõistlik, ega seadust muutmata tihti ka võimalik, teha. Teisalt on probleemsete teemade hulgas neid (rahastamine, akadeemiliste töökohtade prestiiž jms), mis peegeldavad mitte ainult õiguse valdkonna murekohti, vaid on kõrgharidussüsteemi jätkusuutlikkuse, konkurentsivõime

ja kvaliteedi ühtlase tagamise seisukohast riikliku tähtsusega küsimused ning vajavad muutuste ellukutsumiseks aega ja põhjalikke arutelusid erinevate osapooltega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liina Kersna
Minister

Sama:
Notarite Koda
Riigi peaprokurör
Riigikohus
Õiguskantsler

Janne Pukk
735 0132
Janne.Pukk@hm.ee